

SER3304 : Franchise Management

การจัดการธุรกิจแฟรนไชส์

บทที่ 1 : ธุรกิจแฟรนไชส์คืออะไร?

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรมัตถ์ ชูติมันต์

อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการธุรกิจบริการ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ธุรกิจแฟรนไชส์คืออะไร?

ทำความรู้จักกับธุรกิจแฟรนไชส์ (Franchise Business)

- ▶ ธุรกิจแฟรนไชส์คือรูปแบบการทำธุรกิจที่ตกลงร่วมกันระหว่างสองฝ่าย โดยฝ่ายหนึ่งเป็นเจ้าของสิทธิ์และระบบการจัดการ ให้สิทธิ์แก่อีกฝ่ายหนึ่งในการดำเนินธุรกิจ ภายใต้ชื่อการค้า เครื่องหมายการค้า และระบบการบริหารจัดการเดียวกัน โดยมีการจ่ายค่าตอบแทนตามที่ตกลงกันได้

องค์ประกอบหลักของระบบแฟรนไชส์

เพื่อให้เข้าใจระบบการทำงานได้ง่ายขึ้น นี่คือคำศัพท์และบทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้อง:

- ▶ **Franchisor (แฟรนไชส์เซอร์):** เจ้าของแบรนด์หรือเจ้าของสิทธิผู้คิดค้นระบบธุรกิจ ซึ่งจะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยี และให้การสนับสนุนแก่ผู้ซื้อสิทธิ
- ▶ **Franchisee (แฟรนไชส์ซี):** ผู้รับสิทธิหรือนักลงทุนที่จ่ายเงินเพื่อนำแบรนด์และระบบของ Franchisor มาดำเนินธุรกิจในพื้นที่ของตนเอง
- ▶ **Franchise Fee (ค่าธรรมเนียมแรกเข้า):** เงินก้อนแรกที่แฟรนไชส์ซีต้องจ่ายให้กับแฟรนไชส์เซอร์เพื่อแลกกับสิทธิในการใช้แบรนด์และการถ่ายทอดความรู้เบื้องต้น
- ▶ **Royalty Fee (ค่าธรรมเนียมต่อเนื่อง):** ค่าธรรมเนียมที่แฟรนไชส์ซีต้องจ่ายเป็นประจำ (มักคิดเป็นเปอร์เซ็นต์จากยอดขายหรือเป็นรายเดือน/รายปี) เพื่อเป็นค่าลิขสิทธิ์และการสนับสนุนต่อเนื่อง
- ▶ **Marketing Fee (ค่าการตลาด):** ค่าธรรมเนียมที่เก็บรวบรวมเพื่อนำไปใช้ในการโฆษณาและส่งเสริมการขายในภาพรวมของแบรนด์

ข้อดีและข้อเสียของการลงทุนในแฟรนไชส์ (มุมมองของผู้ซื้อแฟรนไชส์)

ข้อดี (Advantages)	ข้อเสีย (Disadvantages)
มีความเสี่ยงต่ำกว่าการเริ่มต้นสร้างแบรนด์ใหม่ด้วยตนเอง	ขาดอิสระในการปรับเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจ ต้องปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัด
แบรนด์เป็นที่รู้จักในตลาดอยู่แล้ว ทำให้หาลูกค้าได้ง่ายขึ้น	มีค่าใช้จ่ายผูกพันต่อเนื่อง เช่น Royalty Fee และ Marketing Fee
มีระบบการทำงาน คู่มือ และสูตรสำเร็จที่ได้รับการพิสูจน์แล้ว	หากแบรนด์หลักหรือสาขาอื่นมีภาพลักษณ์ในเชิงลบ อาจส่งผลกระทบต่อสาขาของเราด้วย
ได้รับการฝึกอบรมและคำปรึกษาจากบริษัทแม่ตลอดสัญญา	สัญญา มักมีความเข้มงวด และอาจมีข้อจำกัดในการขายหรือยกเลิกสิทธิ์

ขั้นตอนเบื้องต้นในการเริ่มต้นธุรกิจแฟรนไชส์

1. **สำรวจตัวเองและตั้งงบประมาณ:** ประเมินความชอบ ความถนัด และวงเงินลงทุนสูงสุดที่สามารถรับความเสี่ยงได้
2. **ศึกษาแบรนด์ในตลาด:** ค้นหาแบรนด์แฟรนไชส์ที่ตรงกับความสนใจ ดูความน่าเชื่อถือ ประวัติการดำเนินงาน และความสำเร็จของสาขาที่มีอยู่
3. **วิเคราะห์ทำเลที่ตั้ง:** สำรวจกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ คู่แข่ง และต้นทุนค่าเช่าที่ดินหรืออาคาร
4. **ตรวจสอบสิทธิและข้อสัญญา:** อ่านและทำความเข้าใจเงื่อนไขต่างๆ อย่างละเอียดก่อนลงนาม หรืออาจปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายธุรกิจ
5. **เข้ารับการอบรมและเปิดร้าน:** ปฏิบัติตามมาตรฐานที่แฟรนไชส์ซอร์กำหนด เพื่อรักษาคุณภาพและมาตรฐานของแบรนด์

ธุรกิจแฟรนไชส์ในปัจจุบัน

ธุรกิจแฟรนไชส์ใน "อุตสาหกรรมบริการ" ของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างรวดเร็วมาก โดยเฉพาะในช่วงหลายปีที่ผ่านมาซึ่งพฤติกรรมผู้บริโภคเน้นความสะดวกสบายและต้องการประหยัดเวลามากขึ้น

อุตสาหกรรมบริการครอบคลุมหลายหมวดหมู่ ดังนั้นจึงแบ่งกลุ่มประเภทของแฟรนไชส์บริการที่โดดเด่นในไทย พร้อมยกตัวอย่างแบรนด์ที่เป็นที่รู้จักมาให้ดังนี้:

- ▶ **1. บริการร้านสะดวกซัก (Coin Laundry / 24-Hour Laundry)** ถือเป็นหนึ่งในกลุ่มแฟรนไชส์บริการที่เติบโตสูงที่สุด ตอบโจทย์ไลฟ์สไตล์คนเมืองและผู้ที่อาศัยในคอนโดมิเนียม ข้อดีคือส่วนใหญ่ใช้ระบบเครื่องอัตโนมัติ ทำให้ลดปัญหาเรื่องการจ้างพนักงาน
- ▶ **แบรนด์ตัวอย่าง:** Otteri Wash & Dry (อ็อตเทรี วอช แอนด์ ดราย), WashXpress, 24wash, MARU Laundry, LaundryBar, Wonder Wash

ธุรกิจแฟรนไชส์ในปัจจุบัน (ต่อ)

- ▶ **2. บริการขนส่งพัสดุและไปรษณีย์เอกชน (Courier & Delivery Services)** เติบโตควบคู่ไปกับธุรกิจ E-Commerce และการขายของออนไลน์ แฟรนไชส์กลุ่มนี้มักเปิดเป็นจุดรับฝากส่งพัสดุ (Drop-off)
- ▶ **แบรนด์ตัวอย่าง:** ชิปปี้สไมล์ เซอร์วิส (Ship Smile Services), คิวคิก เซอร์วิส (Quick Service), Flash Home (โดย Flash Express), J&T Home, KEX Partner (โดย เคอรี่ เอ็กซ์เพรส)
- ▶ **3. บริการสารพัดบริการและจุดรับชำระเงิน (One Stop Service / Business Center)** เป็นแฟรนไชส์ที่รวมบริการหลายอย่างไว้ในจุดเดียว เช่น รับส่งพัสดุ รับชำระบิลค่าน้ำค่าไฟ พรบ. ต่อภาษีรถยนต์ โอนเงิน หรือแม้แต่ถ่ายเอกสาร
- ▶ **แบรนด์ตัวอย่าง:** ร้านสารพัดบริการ คิวคิก เซอร์วิส (Quick Service), แฟรนไชส์ เพย์พอยท์ (Paypoint), ชิปปี้สไมล์ (Ship Smile) มีบริการเสริม)
- ▶ **4. บริการด้านการศึกษาและสถาบันกวดวิชา (Education & Tutoring)** เป็นแฟรนไชส์ที่ได้รับความนิยมมาอย่างยาวนานในไทย เน้นการสอนเสริมทักษะให้กับเด็กและเยาวชน ทั้งคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และศิลปะ
- ▶ **แบรนด์ตัวอย่าง:** คูมอง (Kumon), คิงแมทส์ (KingMath), สมาร์ทเบรน (Smart Brain), อายเลเวล (Eye Level), โกลบอลอาร์ต (Global Art)

ธุรกิจแฟรนไชส์ในปัจจุบัน (ต่อ)

- ▶ **5. บริการดูแลและรักษารถยนต์ (Car Care & Auto Services)** กลุ่มนี้มีตั้งแต่บริการล้างรถ เคลือบแก้ว ไปจนถึง ศูนย์บริการเปลี่ยนยางและถ่ายน้ำมันเครื่อง
- ▶ **แบรนด์ตัวอย่าง:** Wizard Car Care (วิซาร์ด คาร์แคร์), TyrePlus (ไทร์พลัส), B-Quik (บางสาขาเป็นรูปแบบร่วมลงทุน/แฟรนไชส์), คลีน สแควร์ (Clean Square)
- ▶ **6. บริการด้านสุขภาพ ความงาม และร้านขายยา (Health, Wellness & Pharmacy)** ธุรกิจบริการที่เน้นการดูแลตัวเอง ตั้งแต่ร้านขายยาที่มีเภสัชกร ไปจนถึงฟิตเนสและสปา
- ▶ **แบรนด์ตัวอย่าง:** ร้านขายยา ฟาสซิโน (Fascino), เอ็กซ์ต้า พลัส (eXta Plus - โดย CP ALL), ร้านสระดอกชัค-อบ-รีด ที่พ่วง บริการทำความสะอาดกระเป๋า/รองเท้า อย่าง Momoko (โมโมโกะ)

ข้อสังเกตที่น่าสนใจสำหรับแฟรนไชส์บริการ: จุดเด่นของแฟรนไชส์กลุ่มบริการคือ **"การไม่ต้องสต็อกวัตถุดิบที่เน่าเสียได้ (No Perishable Inventory)"** เหมือนธุรกิจอาหาร ทำให้บริหารจัดการต้นทุนส่วนสูญเสียได้ง่ายกว่า แต่มักจะต้องให้ความสำคัญกับ **"ทำเลที่ตั้ง"** (เช่น ร้านซักผ้าต้องอยู่ในแหล่งชุมชน) และ **"คุณภาพของเครื่องจักร/เทคโนโลยี"** (เช่น แอปพลิเคชันที่รองรับการใช้งาน)

ตารางเปรียบเทียบธุรกิจแฟรนไชส์ vs ธุรกิจทั่วไป

หัวข้อเปรียบเทียบ	ธุรกิจแฟรนไชส์ (Franchise)	ธุรกิจทั่วไป (Independent Business)
แบรนด์และการจดจำ	เป็นที่รู้จักทันที มีฐานลูกค้าเดิมอยู่แล้ว	ต้องสร้างแบรนด์ใหม่ เริ่มจากศูนย์ ใช้เวลา
ความเสี่ยง	ต่ำกว่า เพราะผ่านการทดลองตลาดมาแล้ว	สูงกว่า ต้องลองผิดลองถูกด้วยตนเอง
ความเป็นอิสระ	น้อย ต้องทำตามกฎและคู่มืออย่างเคร่งครัด	มาก มีอิสระเต็มที่ในการตัดสินใจและปรับปรุง
ระบบและการทำงาน	มีสูตรสำเร็จ คู่มือ และระบบการทำงานให้	ต้องวางระบบการทำงานและคิดค้นสูตรเองทั้งหมด
ค่าใช้จ่ายเบื้องต้น	มีค่าธรรมเนียมแรกเข้า (Franchise Fee)	ไม่มีค่าธรรมเนียมแรกเข้า จ่ายเฉพาะต้นทุนจริง
รายจ่ายต่อเนื่อง	ต้องแบ่งเปอร์เซ็นต์ยอดขาย (Royalty Fee)	ไม่ต้องแบ่งรายได้ให้ใคร รับกำไรเต็มจำนวน
การสนับสนุน	มีบริษัทแม่คอยฝึกอบรมและให้คำปรึกษา	ต้องหาความรู้ แก้ปัญหา และเรียนรู้ด้วยตนเอง
การทำการตลาด	บริษัทแม่ทำการตลาดภาพรวมให้	ต้องวางแผนและลงทุนงบการตลาดเองทั้งหมด

เจาะลึกความแตกต่างในมิติสำคัญ

1. ด้านความมีอิสระและอำนาจในการตัดสินใจ (Control & Flexibility)

- ▶ **ธุรกิจแฟรนไชส์:** คุณคือ "ผู้ปฏิบัติตามระบบ" คุณไม่สามารถเปลี่ยนโลโก้ ปรับสูตรอาหาร หรือจัดโปรโมชั่นลดราคาตามใจชอบได้โดยไม่ได้รับอนุญาต ทุกอย่างต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่บริษัทแม่ (Franchisor) กำหนด เพื่อให้เหมือนกันทุกสาขา
- ▶ **ธุรกิจทั่วไป:** คุณคือ "เจ้านายตัวเองอย่างแท้จริง" สามารถปรับเปลี่ยนแผนธุรกิจ เพิ่มลดเมนู หรือเปลี่ยนรูปแบบร้านได้ทันทีที่ต้องการ มีความยืดหยุ่นสูงในการรับมือกับสถานการณ์เฉพาะหน้า

2. ด้านผลกำไรและโครงสร้างต้นทุน (Profit & Cost Structure)

- ▶ **ธุรกิจแฟรนไชส์:** แม้โอกาสขายดีจะมีสูงกว่าในช่วงเริ่มต้นเพราะแบรนด์ติดตลาด แต่คุณต้องหักรายได้ส่วนหนึ่งจ่ายกลับให้บริษัทแม่เป็นประจำทุกเดือนหรือทุกปี (Royalty Fee / Marketing Fee) รวมถึงต้องซื้อวัตถุดิบจากบริษัทแม่เท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ต้นทุนสูงกว่าการหาซื้อเองในบางครั้ง
- ▶ **ธุรกิจทั่วไป:** กำไรทั้งหมดที่ทำได้จะเป็นของคุณ 100% คุณสามารถบริหารจัดการต้นทุนด้วยการเลือกซัพพลายเออร์ที่ให้ราคาดีที่สุดได้เอง แต่ก็ต้องแลกมากับการรับภาระต้นทุนแฝงในช่วงแรกที่ยังขายไม่ได้ตามเป้า

เจาะลึกความแตกต่างในมิติสำคัญ

3. ด้านการบริหารความเสี่ยง (Risk Management)

- ▶ **ธุรกิจแฟรนไชส์:** เปรียบเสมือนการซื้อ "ทางลัด" สู่อำนาจความสำเร็จ คุณจ่ายเงินเพื่อซื้อระบบที่เวิร์คแล้ว ช่วยลดความเสี่ยงจากการลองผิดลองถูก เหมาะสำหรับผู้ที่มีเงินทุนแต่ขาดประสบการณ์
- ▶ **ธุรกิจทั่วไป:** เป็นการสร้างทางเดินของตัวเอง หากสำเร็จ แบรินด์นั้นจะเป็นทรัพย์สินของคุณตลอดไปและสามารถขยายสาขาหรือขายแฟรนไชส์ต่อได้ในอนาคต แต่หากผิดพลาด คุณต้องรับสภาพความเสี่ยงนั้นเพียงผู้เดียว

บทสรุป:

- ▶ **ควรเลือกแฟรนไชส์ เมื่อ:** คุณมีเงินทุน มีเวลาบริหาร แต่ไม่อยากปวดหัวกับการเริ่มสร้างระบบใหม่ ต้องการความชัวร์ และพร้อมทำตามกฎกติกา
- ▶ **ควรเลือกธุรกิจทั่วไป เมื่อ:** คุณมีความคิดสร้างสรรค์ มีสูตรหรือไอเดียเฉพาะตัว ต้องการอิสระขั้นสูงสุด รักความท้าทาย และอยากสร้างทรัพย์สินที่เป็นแบรนด์ของตัวเองในระยะยาว

Thank You!